

БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

Ертегі әлемі - балабақшадағы балалар үшін қиял мен тәрбие көзі

ЖАРИЯЛАНДЫ
20.12.2024СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/173258/>

Тулесуова Гулсезим Оспановна.

Лауазымы: тәрбиеші

Ақтөбе облысы

Әйтеке би ауданы

«Сарат мектеп — бөбекжай — балабақша кешені»

коммуналдық мемлекеттік мекемесі.

Кіріспе: Ертегілер — адамзат мәдениетінің маңызды бөлігі, әрі балалардың санасына терең әсер ететін ерекше жанр. Олар тек қызық тыңдаулар мен күлкілі оқиғалар ғана емес, сонымен қатар адамгершілік, мораль және өмірдің мағыналарын түсіндірудің қуатты құралы болып табылады. Балабақшада ертегілерді қолдану балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес тәрбие берудің тамаша тәсілі болып табылады. Бұл мақалада ертегілердің балабақшадағы орны мен оның балалардың психологиясына, ойлау қабілеттеріне және әлеуметтік дамуына қалай әсер ететіндігіне терең тоқталамыз.

Ертегілердің балабақшадағы рөлі

Балабақша – бұл баланың тұлғалық дамуының алғашқы қадамы. Бұл кезеңде балалардың ой-санасы, мінез-құлқы, дағдылары қалыптасады. Осы уақыт ішінде олар әлеуметтік ортада өзін-өзі қалай ұстауды үйренеді, эмоциялар мен сезімдерді таниды, сондай-ақ өмірдің негізі заңдылықтарын түсінеді. Ертегілер – бұл баланың ойлау қабілетін дамытатын, дүниетанымын кеңейтетін және болашақтағы өмірі үшін қажетті құндылықтарды үйрететін ең тиімді құралдардың бірі.

Ертегілер балабақшадағы тәрбие жұмысының құрамдас бөлігі болып табылады. Әрбір ертегі өзінің оқиғасы, кейіпкерлері мен мазмұны арқылы балаға белгілі бір өмір сабағын

ұсынады. Мысалы, ертегілерде жақсылық пен жамандық, батылдықты пен қорқақтық, адалдық пен өтірікшілдік тақырыптары жиі кездеседі. Бұл ертегілердің мағынасы балалардың жас деңгейіне сай түсінікті болатындай етіп құрылып, олардың адамгершілік қасиеттерін дамытуға бағытталған.

Ертегілер балаларға қандай әсер етеді?

Ертегілердің басты мақсаты – балалардың рухани әрі ақыл-ойын дамыту. Олар қиял мен шындықтың шекарасын бұзып, балалардың шығармашылық қабілеттерін оятады. Кез келген ертегінің сюжеті қызықты және динамикалық болуы қажет, себебі балалардың назарын сақтау үшін ертегінің мазмұны ерекше және тартымды болуы тиіс. Сонымен қатар, ертегілер балалардың эмоциялары мен сезімдерін оятып, олардың сезімталдығын, түсінігі мен жанашырлығын арттырады.

Ертегілердің тағы бір маңызды аспектісі – олар балаларға әртүрлі өмірлік ситуациялар мен қиындықтармен қалай күресуді үйретеді. Мысалы, ертегілердегі кейіпкерлердің қиыншылықтарды жеңуі, мақсатқа жетуі немесе досқа көмектесуі – балалар үшін үлгі болады. Мұндай оқиғалар балаға сенімділік береді және олардың әлемге деген оң көзқарасын қалыптастырады.

Ертегілердің басқа да тәрбиелік мәні бар аспектісі — моральдық тәрбиені қалыптастыру. Көптеген ертегілерде жақсы мен жаман, адалдық пен әділетсіздік сияқты маңызды ұғымдар қарастырылады. Балалар осы кейіпкерлердің іс-әрекеттерін бақылап, өз өмірінде осы құндылықтарды қалай пайдалану керектігін түсінеді. Мысалы, «Қошқар мен түлкі» сияқты ертегілерде ашкөздік пен жалқаулықтың жаман салдары көрсетіледі, ал «Құмырадағы тас» ертегісінде еңбекқорлық пен табандылықтың жеңісі суреттеледі.

Ертегілерді балабақшада қолдану әдістері

Балабақшада ертегілерді қолдану әртүрлі әдістермен жүзеге асырылады. Бұл әдістер балаға ертегіні тек тыңдап қана қоймай, оны толыққанды түсініп, әсерлі қабылдауға мүмкіндік береді. Ертегілерді балаларға жеткізудің негізгі тәсілдеріне мыналар жатады:

1. **Әңгімелеп айту:** Бұл әдіс балаларға ертегіні тыңдатудың ең қарапайым және кең тараған тәсілі болып табылады. Тәрбиеші ертегіні қызықты етіп, дауыс ырғағын, интонацияны дұрыс қолдана отырып айтады. Әңгіме барысында балалардың назарын маңызды жерлерге аударып, сұрақтар қойып, оларды ертегіге белсенді түрде тартуға болады.
2. **Рөлдерді бөлу және қойылымдар жасау:** Балаларға ертегідегі кейіпкерлердің рөлін бөліп беру – бұл өте тиімді әдіс. Бұл арқылы балалар өздерінің сезімдерін білдіріп, қиялдарын жүзеге асырады. Олар әртүрлі кейіпкерлерді ойнап, олардың эмоцияларын, мінез-құлықтарын көрсетеді. Бұл

әдіс балаларды ұжымда жұмыс істей білуге, бір-бірімен өзара әрекет жасауға үйретеді.

3. **Сурет салу және бейнелеу:** Балаларға ертегілердің кейіпкерлерін немесе оқиғаларын суреттеу арқылы олар өздерінің түсініктерін көрсетеді. Мұндай шығармашылық жұмыстар балалардың ойлауын дамытуға, шығармашылығын жетілдіруге ықпал етеді. Сонымен қатар, балалар өз ойларын басқаларға түсіндіруді үйренеді, бұл олардың сөйлеу қабілеттерін де арттырады.
4. **Мультфильмдер мен көрнекі құралдарды пайдалану:** Ертегілерді көру арқылы балалар оның мазмұнын нақтырақ түсінеді. Көрнекі құралдар мен мультфильмдер ертегіні баланың қабылдауына жеңілдетіп, оны көңілді әрі қызықты етеді. Бұл әдіс балалардың қызығушылығын арттырып, ертегіге деген сүйіспеншілігін тереңдетеді.

Ертегілер арқылы моральдық құндылықтарды қалыптастыру

Балабақшадағы ертегілердің тағы бір маңыздылығы – балаларға моральдық және әлеуметтік құндылықтарды үйрету. Ертегілердің көптеген сюжеттері өмірде кездесетін түрлі моральдық мәселелерді шешуге арналған. Мысалы, «Ақшақар мен жеті қылжақ» ертегісі балаларға әділеттілік, адалдық, достық және ізгілік құндылықтарын түсіндіреді. Бұл ертегі балаларға жамандықтың жеңілмейтінін, ал адалдықтың әрқашан жеңетінін көрсетеді. Сонымен қатар, ертегілер балаға жақсы мен жаман, дұрыс пен бұрыс ұғымдарын түсінуге көмектеседі.

Ертегілердің басқа да тәрбиелік мәні бар аспектісі — ол балаларды табиғатқа, қоршаған ортаға деген сүйіспеншілікке баулиды. «Жануарлар патшалығы» немесе «Табиғаттың сиқыры» сияқты ертегілер арқылы балалардың табиғатқа деген қарым-қатынасы қалыптасып, олар табиғаттың қорғаушысына айналады.

Қорытынды

Ертегі әлемі – балабақшадағы балалардың білім алуы мен тәрбиесі үшін аса маңызды құрал. Ертегілер балалардың қиялын дамытып, олардың эмоционалды және интеллектуалды тұрғыдан жетілуіне ықпал етеді. Олар моральдық құндылықтарды, адамгершілік қасиеттерді үйретіп, балалардың жақсы азамат болып өсуіне көмектеседі. Осылайша, ертегілер балабақшадағы тәрбиенің негізін қалаушы құралдардың бірі болып табылады және баланың өмірі үшін маңызды оқыту мен дамыту кезеңдерін қамтиды.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Айгөлек 2014 ж №5,4 2015ж №7,8
2. «Кел, ойнайық» К. Толыбаев. 2001ж

3. Интернет желісі.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.